

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра права Європейського Союзу

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

**«УНІВЕРСАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ
ПРАВ ЛЮДИНИ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма / спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2017

Викладач – Трагнюк Олеся Янівна

доцент кафедри права Європейського Союзу, кандидат юридичних наук,
доцент

Комарова Тетяна Вячеславівна

доцент кафедри права Європейського Союзу, доктор юридичних наук,
доцент

Силабус навчальної дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 18 с.

Розробник

Трагнюк Олеся Янівна – доцент кафедри права Європейського Союзу, кандидат юридичних наук, доцент
Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 3 від 7 листопада 2017 р.)

Зміни та доповнення затверджено на засіданні кафедри
права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри

Яковюк Іван Васильович

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Право Європейського Союзу
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Трагнюк Олеся Янівна, доцент кафедри права Європейського Союзу, кандидат юридичних наук, доцент
Контактний телефон	057-704-05-39
E-mail	o.ya.tragnuyk@nlu.edu.ua
Консультації	Викладач перебуває на кафедрі відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій. Вул. Динамівська, 7, ауд. 810.
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 828 7694 4689 , код доступу: Hb1762

Анотація навчальної дисципліни

Захист прав і свобод людини вже давно перестав бути виключною компетенцією окремих держав. Формування інституційно-правових механізмів захисту прав людини на міжнародному рівні є тенденцією сучасного міжнародного права, що відповідає об'єктивним потребам розвитку людського суспільства та тим завданням, які були поставлені перед міжнародною спільнотою під час створення ООН. Водночас специфіка сприйняття феномену прав людини та міжнародно-правового спілкування у рамках певного регіону веде до формування регіональних систем захисту прав людини, метою яких є підвищення ефективності правозахисної міжнародної діяльності з урахуванням розвитку особливостей відповідних суспільств. З огляду на це важливим є формування у сучасного правника знань та навичок застосування переваг різноманітних механізмів захисту прав людини, які існують на міжнародному універсальному та регіональному рівнях.

Пропонований курс покликаний сформулювати у студентів розуміння особливостей міжнародного права прав людини та динаміки його розвитку, переваг та недоліків регіоналізації та фрагментації правового регулювання захисту прав людини, основних тенденцій розвитку універсальних та регіональних правозахисних механізмів. У межах програми висвітлюються питання типології прав людини у сучасній юридичній науці, системи захисту прав на рівні ООН, в межах конвенційних та позаконвенційних систем, особливості міжнародних механізмів захисту прав людини у Європі, Африці, на Американському континенті, у азійському та тихоокеанському регіонах.

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти у такому сегменті юридичної практики як захист прав людини на універсальному та регіональному рівнях, зокрема знань про нормативно-правові засади та інституційні механізми міжнародного захисту прав людини, системного уявлення про дію міжнародного права прав людини та особливості його взаємодії з національним правом.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо міжнародно-правового захисту прав людини на універсальному і регіональному рівнях;

- розуміння принципів функціонування основних інституційних складових міжнародних універсальних та регіональних систем захисту прав людини та еволюції їх повноважень;
- засвоєння основних тенденцій розвитку правової регламентації міжнародної правозахисної діяльності на універсальному і регіональному рівнях;
- набуття практичних навичок із складання заяв, звернень та повідомлень до універсальних та регіональних органів з захисту прав людини;
- набуття навичок критичного аналізу ефективності різноманітних універсальних та регіональних механізмів захисту прав людини та впливу результатів їх діяльності на розвиток національного законодавства України;
- засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні норм міжнародного права у сфері захисту прав людини, прийнятих в межах універсальних і регіональних міжнародних організацій, у національному правопорядку України;
- оволодіння інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення актів у сфері захисту прав людини, прийнятих в межах міжнародних регіональних і універсальних організацій, так практики їх застосування судовими та іншими органами.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми. Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Історія міжнародного права», «Конституційне право», «Міжнародне публічне право», «Теорія держави і права», «Соціально-політичні студії».

Кореквізити: «Право Європейського Союзу», «Право міжнародних організацій», «Основи геополітики», «Міжнародне правосуддя»

Постреквізити: «Правове регулювання трудових відносин з співробітниками дипломатичних установ», «Право міжнародних організацій», «Міжнародне правосуддя», «Європейська конвенція з прав людини та практика її застосування».

Мова навчання – українська, англійська.

1. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі **результати навчання:**

РН 1. Демонструвати знання й розуміння базових теоретичних підходів до визначення сутності, змісту та класифікації прав людини у сучасному міжнародному праві та ціннісних і філософських засад сучасної доктрини прав людини та особливостей взаємодії її універсального та партикулярного (регіонального) аспектів.

РН 2. Демонструвати здатність застосовувати ціннісні та філософські засади сучасної доктрини прав людини в практичній діяльності.

РН 3. Характеризувати історичні та політико-правові передумови становлення та розвитку універсальних та регіональних систем захисту прав людини.

РН 4. Аналізувати механізми захисту прав людини на універсальному та регіональному рівнях, визначаючи їх особливості та юридичну силу рішень.

РН 5. Надавати правову оцінку ефективності правозахисної діяльності органів та установ в рамках ООН, процедур та практиці застосування інституту індивідуальної скарги в діяльності контрольних органів ООН.

РН 6. Демонструвати знання процедури Універсального періодичного огляду та вміння працювати з його матеріалами; розуміння можливостей їх використання в

національному контексті.

РН 7. Надавати характеристику процедурам та практиці реалізації контрольних повноважень договірними органами базових конвенцій Ради Європи у сфері захисту прав людини; процедурам політичного та правового моніторингу.

РН 8. Демонструвати знання основних інструментів захисту прав людини в рамках ЄС а також розуміння особливостей Хартії фундаментальних прав ЄС та значення відповідної практики Суду ЄС.

РН 9. Характеризувати американську, африканську, азійсько-тихоокеанську системи захисту прав людини, їх специфіку та основні процедури, які застосовуються в їх межах.

**Розклад занять з навчальної дисципліни
для студентів денної форми навчання***

Дата	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
	1. Загальна характеристика міжнародного права прав людини як галузі міжнародного права.		
	2. Типологія прав людини.		
	3. Поняття та види систем захисту прав людини.	1. Загальна характеристика міжнародного права прав людини як галузі міжнародного права. <i>Основна література: 12, 18, 19</i>	Перспективи розвитку галузі міжнародне право прав людини. Права людини XXI століття. Розвиток інформаційних технологій та міжнародно-правове регулювання захисту прав людини.

* Особливості тематичної структури навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

	4. Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН.	2. Типологія прав людини. <i>Основна література: 12, 18, 19</i>	Питання про четверте покоління прав людини. Соматичні права у сучасному міжнародному праві.
	5. Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів.	3. Поняття та види систем захисту прав людини. <i>Основна література: 3, 5, 8, 11, 12</i>	Сучасні тенденції розвитку систем захисту прав.
	6. Компетенція та діяльність окремих конвенційних органів з захисту прав людини, створених на універсальному рівні.	4. Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН. <i>Основна література: 3, 5, 8, 11, 12</i>	Проблема ефективності системи захисту прав людини в рамках ООН. Перспективи удосконалення універсальної системи захисту прав людини.
	7. Рада ООН з прав людини та процедури, що застосовуються у її межах.	5. Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів. <i>Основна література: 3, 5, 8, 11, 12</i>	Проблема виконання рекомендацій конвенційних органів із захисту прав людини. Перспективи удосконалення.
	8. Універсальний періодичний огляд.	6. Компетенція та діяльність окремих конвенційних органів з захисту прав людини, створених на універсальному рівні. <i>Основна література: 3, 5, 8, 11</i>	Надати аналіз діяльності одного із видів контрольних конвенційних механізмів універсального характеру за вибором студента.
	9. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав.	7. Рада ООН з прав людини та процедури, що застосовуються у її межах. <i>Основна література: 11</i>	Скласти індивідуальну заяву за процедурою 1503
	10. Загальна характеристика європейської системи захисту прав людини в рамках Ради Європи.	8. Універсальний періодичний огляд. <i>Основна література: 11</i>	Аналіз УПО за останні 5 років
	11. Механізм захисту прав людини в рамках Конвенції з захисту прав людини та основоположних	9. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав. <i>Основна література: 1, 2, 4, 6, 7, 11, 12, 13</i>	Регіоналізація та фрагментація у сучасному міжнародному праві захисту прав людини.

	свобод.		
	12. Захист прав людини у Європейському Союзі.	10. Загальна характеристика європейської системи захисту прав людини в рамках Ради Європи. <i>Основна література: 1, 2, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 14</i>	Органи і організації Ради Європи із захисту прав людини. Контрольні та моніторингові механізми на основі договорів (конвенцій) Ради Європи у сфері захисту прав людини. Перспективи розвитку правозахисних інструментів Ради Європи.
	13. Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі.	11. Механізм захисту прав людини в рамках Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод. <i>Основна література: 7, 8, 14</i>	Юрисдикція Європейського Суду з прав людини. Критерії прийнятності індивідуальної заяви до ЄСПЛ.
	14. Міжамериканська система захисту прав людини.	12. Захист прав людини у Європейському Союзі. <i>Основна література: 4,20</i>	Захист персональних даних у ЄС. Захист прав права громадян третіх країн у ЄС.
	15. Африканська система захисту прав людини.	13. Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі. <i>Основна література: 4</i>	Проблемні питання ефективності контрольних механізмів із захисту прав людини у ОБСЄ.
	16. Системи захисту прав людини в азійсько-тихоокеанському регіоні.	14. Міжамериканська система захисту прав людини. <i>Основна література: 4, 8, 16-19</i>	Дружнє врегулювання практики органів міжамериканської системи захисту прав людини.
		15. Африканська система захисту прав людини. <i>Основна література: 4, 12, 17-19</i>	Права дітей у африканській системі захисту прав людини.

		16. Системи захисту прав людини в азійсько-тихоокеанському регіоні. <i>Основна література: 4, 12, 17-19</i>	Перспективи розвитку мусульманської системи захисту прав людини.
--	--	--	--

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, опрацювання статистичних даних універсальних та регіональних органів та організацій у сфері захисту прав людини, звітів у рамках процедур ООН з захисту прав людини;
- робота над кейсами;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей;
- підготовка портфоліо практики Міжнародного Суду ООН; переклад іноземних текстів встановлених обсягів
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- участь у moot-court з прав людини (TELDERS);
- підготовка дослідження (проекту) з вузької проблематики із подальшою його презентацією перед аудиторією;
- проходження он-лайн курсів з прав людини, зокрема в рамках платформи HELP;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів та іспиту.

Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

American Convention on Human Rights 22.11.1969. : the official text // Basic Documents Pertaining to Human Rights in the Inter-American System (Updated to February 2011). Secretariat of the Inter-American Court on Human Rights. – P. 29–56. URL: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-32.html>

Африканская Хартия Прав Человека и Народов. Неофициальный перевод с английского. Библиотека по Правам Человека. 1986. URL: ресурсу: <http://hrlibrary.um.edu/russian/instree/Rz1afchar.html>.

Arab Charter on Human Rights, 2004. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/551368>

Всеобщая Декларация прав человека: принята Генеральной Ассамблеей ООН 10 декабря 1948 г. . Международные акты о правах человека. Сборник документов. М.: Изд. Группа НОРМА-ИНФРА-М; 1998. С.39-43.

Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй. 2000. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_621.

Inter-American Convention Against Racism, Racial Discrimination and Related Forms of Intolerance : the official text. – 2013 (A-68). Официальный сайт ОАГ. URL: http://www.oas.org/en/sla/dil/docs/inter_american_treaties_A-68_racism.pdf (дата обращения:

10.10.2015).

Inter-American Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Persons with Disabilities, 7 June 1999, Organization of American States : the official text. AG/RES. 160H (XXIX-O/99).

Inter-American Convention to Prevent and Punish Torture, 22 February 1987 : the official text. OAS Treaty Series No 67, reprinted in 25 I.L.M., 1986.

Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах от 16 декабря 1966 г. : офиц. текст. – UNTS. – Vol. 993. – P. 3–107.

Международный пакт о гражданских и политических правах от 19 декабря 1966 г. : офиц. текст. – UNTS. – Vol. 999. – P. 225–240.

Устав Организации Объединенных Наций от 24 октября 1945 г. : офиц. текст. – 1 UNTS XVI.

Правила процедуры Міжамериканського суду з прав людини, 2009 : офіц. текст. URL: http://www.corteidh.or.cr/reglamento_eng.cfm

Правила процедуры Межамериканской комиссии по правам человека, принятых в 2009 г., в редакции 2011 г. и с изменениями, вступившими в силу в 2013 г. : офиц. текст // Официальный сайт ОАГ/ URL: <http://www.oas.org/en/iachr/mandate/Basics/rulesiachr.asp>

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод : офіц. текст URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/2440800/2440800-001.htm>.

Європейська соціальна хартія (переглянута) (ETS N 163) 1996. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062.

Європейська соціальна хартія від 18 жовтня 1961 р. і Протокол 1988 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_300

Хартія про основоположні права Європейського Союзу 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

Література Основна література

1. Анцупова Т.А. Контрольный механизм к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод: проблемы совершенствования. URL: http://vidrodgenya.at.ua/_tbkp/10atasps.pdf
2. Бернхардт Р. Европейский суд по правам человека в Страсбурге: новый этап, новые проблемы. *Государство и право*. 1999. №7. С. 57-62.
3. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців: навч. посібник. К., 2002. 160 с.
4. Буткевич В. Г. Регіональні системи захисту прав людини та основних свобод. Міжнародне право. Основні галузі. К., 2004. С. 223-229

5. Бутрос-Гали Б. ООН и права человека. М., 1995. 223 с.
6. Гомьен Д. Европейская конвенция о правах человека и Европейская Социальная Хартия (Практика и комментарии). Пер с англ. М.: «Права человека», 1998. 640 с.
7. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини . К.: Алерта, 2013. 368 с.
8. Межамериканська система впливання і захисту прав людини / под. ред. В. М. Чхиквадзе. М.: ІНІОН АН СРСР, 1990. 20 с.
9. Международное право в документах: учеб. пособ. / сост.: Н.Т. Блатова, Г.М. Мелков. – 2-ое изд., перераб. и доп. М.: Инфра, 1997. 696 с.
10. Международные акты о правах человека: сборник документов / упоряд. и авторы вступительной статьи В. А. Карташкин и Е. А. Лукашова. М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 1998. 784 с.
11. Новак Манфред. Організація Об'єднаних Націй. Довідник для гельсінкських комітетів. Посібник з моніторингу, захисту прав людини і менеджменту неурядових громадських організацій. Варшава: польський Гельсінський фонд з прав людини. 1997. С.23-29.
12. Общая теория прав человека . Карташкин В.А., Колесова Н.С., Ларин А.М. и др.; руководитель авт. коллектива и отв. ред. Лукашева Е.А.; Ин-т государства и права РАН. М.: НОРМА, 1996. 509 с.
13. Пастухова Л. В. Європейський механізм забезпечення прав людини . Сімф.: Таврія, 2009. 224 с.
14. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: компендіум / за заг. ред. О. В. Сердюка, І. В. Яковюка. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2019. 404 с.
15. Human Rights in International Law (ed. T. Meron), 2 vols. Oxford, 1984.
16. Lauterpacht H. International Law and Human Rights / With a new introd. for the Garland; ed. by I. Silver. - New York, 1973. 360p.
17. Mc. Dougal M.S., Lasswell H. and Chen L.C. Human Rights and World Public Order, 1980.
18. Robertson A. H. and Merrills J. G. Human Rights in the World, 4th edn. Manchester, 1996.
19. Symonides J. Human Rights: Concepts and Standards. UNESCO Publications, 2000.
20. Яковюк І. Права людини в Європейському Союзі: загальнотеоретичний аналіз. Вісник Академії правових наук України. 2009. № 1. С. 55-63.

Додаткова література

1. Анцупова Т. О. Співробітництво європейських міжурядових організацій на сучасному етапі розвитку європейської інтеграції. *Актуальні проблеми держави і права*. 2005. Вип. 25. С. 563-566.

2. Баймуратов М. А. Международные органы по защите прав человека // Баймуратов М. А. Международное публичное право: Учебник. К., 2004. С. 241-246.
3. Вінгловська О. І. Співробітництво держав в рамках ООН по захисту прав дитини. *Вісник Київського університету. Міжнародні відносини*. Випуск 3. 1995. С. 41-47.
4. Грушова А.Т. Проблема прав людини в контексті глобалізаційних процесів. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 40. Ч. II. К., 2003. С. 31-34.
5. Гнатівський М. Заборона катування в міжнародному праві: взаємодія міжнародного права прав людини, міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права. *Український часопис міжнародного права*, 2005. № 1. С. 21-26.
6. Губар О. Систематизація принципів концепції прав людини. Антропологія права: філософський та юридичний виміри: ст. учасн. Третього всеукр. «круглого столу» (м. Львів, 23-24 листоп. 2007 р.). Л., 2008. С. 110-123.
7. Гудима Д. Права людини: антрополого-методологічні підходи до їх дослідження. *Вісник Академії правових наук України*. Х., 2009. № 1. С. 40-47.
8. Гусейнов Л. Г. Методы осуществления международного контроля в области защиты прав человека // *Theory and practice of Contemporary International Law. Essays in Honour of Professor Levan Alexidze on the 80 th Birthday Anniversary*. Tbilisi, 2007.
9. Гусейнов Л. Г. Статья 63(1) Межамериканской конвенции о правах человека. *Международная ответственность государств за нарушения прав человека*. К., 2000. С. 169-172.
10. Данильян О. Г. Теоретико-методологічні проблеми захисту прав людини в сучасному суспільстві. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Х., 2013. № 3. С. 84-91.
11. Денисов В., Євінтов В. Міжнародна система захисту прав людини – новий етап розвитку. *Права людини в Україні: Щорічник 1994*. К., 1996. С. 16-21.
12. Ісакович С. В. Механізм діяльності ООН щодо захисту прав людини. *Укр. часопис прав людини*. К., 1994. № 1. С. 23-28.
13. Калмикова О. С. Хартія Європейського Союзу про основоположні права людини. *Пошук концептуальних засад розвитку сучасної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 3 листопада 2012 р.). К.: Центр наукових публікацій. 2012. С. 76-77.
14. Карпачева Н. І. Права людини у світлі контрольних механізмів ООН: перший практичний досвід незалежної України. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України. К., 2006. С. 172-183.

15. Лукашук И. И. О современной концепции прав человека. *Российский юридический журнал*. 2000. № 2. С. 46-53.
16. Мережко О. Культурний релятивізм і природа фундаментальних прав людини. *Український часопис прав людини*. 1996. №1. С. 55–59.
17. Муравйова; Нац. акад. наук України, Київ. ун-т права. Київ : Ліра-К., 2013. 188 с.
18. Мицик В. В. Права національних меншин у міжнародному праві. К., 2004. 287 с.
19. Никифорова М. А. Права человека в истории человечества и в современном мире. *Советское государство и право*. 1989. № 6. С. 124-132.
20. Пазюк А.В. Міжнародно-правовий захист права людини на приватність персоніфікованої інформації. – Рукопис. дисерт. на здобуття наукового ступеня к. ю. н. за спец. 12.00.00 – міжнародне право. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 548 с.
21. Панкевич І.М. Проблеми обмеження прав людини у рішеннях Європейського суду з прав людини. *Вісник Львівського Університету. Серія юридична*. 2000. Випуск 35. С. 16-20.
22. Панцир С. Європейська соціальна хартія (переглянута): нові підходи до забезпечення соціальних прав громадян і перспективи для України. *Українсько-американське бюро захисту прав людини: український журнал про права людини*. К., 2005. № 3-4. С. 5-26.
23. Піляєв І. С. Європейська хартія регіональних мов або міноритарних мов та проблеми її застосування в Україні . Україна в політико-правовому просторі Ради Європи: Досвід і проблеми. К.: Вентурі, 1999. С. 158–170.
24. Права человека: Учебник для вузов / Под ред. Е.А.Лукашевой. М., 2004. 573 с.
25. Рабінович П. Рішення Європейського суду з прав людини: до характеристики концептуально-методичних засад їх обґрунтування. *Практика Європейського суду з прав людини: Рішення. Коментарі*. К., 1999. № 1. С. 357-366.
26. Рабінович П. Європейська конвенція з прав людини: філософсько-антропологічні та гносеологічні засади її застосування Страсбурзьким судом. *Право України*. 2010. № 10. С. 135-146.
27. Рабінович П. М. Права людини та їх юридичне забезпечення. К., 1992. 135 с.
28. Рагозин Н.П. Происхождение и развитие идеи прав человека. Права человека в современном мире. Донецк: ДШПЧ, 1995. 292 с.
29. Роговик О.Д. Історія розвитку африканської системи захисту прав людини 1979-2002 рр. *Право і суспільство*. №3. Ч. 3. Львів, 2015. С. 44-50.

30. Руднева О. Коментування та імплементація: Конвенції з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок. *Юридичний вісник України*, 2003. № 6. С. 4.
31. Сидоренко Н.С. Механізм контролю за виконанням положень Європейської соціальної хартії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Міжнародні відносини*. К., 2002. Випуск 21-24. С. 80-86.
32. Сіваш О. М. Африканська Хартія прав людини і прав народів та її контрольний механізм. Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/7986/1/Sivash_245-248.pdf.
33. Товт М. Міжнародно-правовий захист національних меншин (тенденції сучасного розвитку). Ужгород, 2002. 160 с.
34. Чиж І.С. Україна в Раді Європи. Київ: Парламентське видавництво, 2001. 384 с.
35. Alston P., Crawford J. *The Future of the UN Human Rights Treaty Monitoring*. Cambridge: University Press, 2000.
36. Asbjorn E., Krause C., Rosas A. *Economic, Social and cultural rights. Textbook*. – Dordrecht, 1998.
37. Brownlie I. *The Protection of Individuals and Groups // Principles of Public International Law*. – 6th ed. – Oxford: University Press, 2003. – P. 497-578.
38. Brownlie I. *The Rights of Peoples in Modern International Law. The Rights of Peoples*. Ed. by J. Crawford. Oxford: Clarendon Press, 1988.
39. Cassese A. *Human Rights in a Changing World*. London, 1990.
40. Cassese A. *Protection of Human Rights // International Law*. Oxford: University Press, 2001. P. 349-376.
41. Bair Johann. *The International Covenant on Civil and Political Rights and its (first) optional protocol: a short commentary based on views, general comments, and concluding observations by the Human Rights Committee*. Frankfurt am Main; New York: P. Lang, 2005.
42. Dominic McGoldrick. *The Human Rights Committee: its role in the development of the International Covenant on Civil and Political Rights*. – Oxford: Clarendon; New York: Oxford University Press, 1991. Craven, Matthew C. R.
43. Lawson E. *Encyclopedia of Human Rights*. Taylor & Francis Publishers, 1996.
44. Macdonald. R *The European System for the Protection of Human Rights*. Dordrecht, Martinus Nijhoff Publ, 1993.
45. Malcolm N. Shaw. *The American Convention on Human Rights. International Law*. Sixth printing. Cambridge, 2007. P. 354-362.
46. Matthew C. R. Craven. *The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development*. Oxford: Clarendon Press Published, 1998.

47. Mashood A. Baderin. International Human Rights and Islamic Law. Oxford, 2003
48. Nowak M. Introduction to the International Human Rights Regime. – Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003.
49. O’Byrne Daren J. Human rights: an introduction. London: Pearson Education, 2003.
50. Pasqualucci Jo M. The practice and procedure of the Inter-American Court of Human Right. Cambridge University Press, 2003.
51. Rehman J. The Inter-American System for the Protection of Human Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach. Harlow, 2003. P. 203-234.
52. Rehman J. African Charter on Human and Peoples’ Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach. Harlow, 2003. P. 235-265.
53. Rehman J. International Human Rights Law. A Practical Approach. Harlow, 2003.
54. Mashood A. Baderin. International Human Rights and Islamic Law. Oxford: University Press, 2005.
55. Shaw Malcolm N. The International Protection of Human Rights // International Law. Cambridge University Press, 1997. P. 196-295.
56. The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development. Oxford: Clarendon Press Published, 1998.
57. 4-я Всемирная конференция ООН по положению женщин. 1995 г. (4-7 сентября 1995 г., Пекин). ООН, 1995. С. 132.

7.3. Інтернет-ресурси

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/c/stru3/spi> - офіційний сайт Верховної Ради України. Міжнародні документи

<http://www.un.org/> - офіційний сайт Організації Об’єднаних Націй

<http://hub.coe.int/ru/> - офіційний сайт Ради Європи

<http://www.osce.org/> - офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі

<http://europa.eu/> - офіційний сайт Європейського Союзу

<http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm> - Канцелярія Спеціального радника по гендерним вопросам и улучшению положения женщин (ОСАГИ)

7.4. СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yeuropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів Oxford University Press, до Інформаційно-

правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: регулярно відвідувати практичні заняття; систематично та активно працювати на лекційних і практичних заняттях; давати повну й ґрунтовну відповідь на питання; обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повно й переконливо наводити доводи при розв'язанні завдань; аналізувати норми міжнародного права та відповідність їм національного права, здійснювати аналіз судової та правозастосовної практики; якісно виконувати письмові практичні завдання, контрольні та самостійні роботи. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Студентам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка міжнародного права, написанні наукових статей, брати участь у moot-court з міжнародного права прав людини, проходити додаткові онлайн курси з міжнародного права прав людини.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Викладач звертає особливу увагу на дотримання політики недопущення плагіату. У разі виявлення ознак порушення правил щодо недопущення плагіату або самостійності написання роботи може бути прийняте рішення про анулювання оцінки за роботу.

Присутність на лекційних на практичних заняття - обов'язкова. Під час як лекційних, так і практичних занять студенти мають право в будь-який час ставити викладачеві запитання з відповідної теми та запрошуються брати активну участь у дискусії. Під час аудиторних занять прошу використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції, ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації). В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів охоплює:

контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист портфоліо практики Європейського Суду з прав людини, захист реферату за ініціативи студента, підготовка та доповідь есе з актуальної проблематики захисту прав людини тощо. За результатами практичних занять із кожного з двох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка за кожен

модуль – 16 балів), що включається до підсумкової оцінки знань.

Протягом семестру студенти виконують завдання для **самостійної роботи** (опрацювання статистичних даних універсальних та регіональних органів та організацій у сфері захисту прав людини, звітів у рамках процедур ООН з захисту прав людини; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей; участь у moot-court з прав людини (TELDERS); проходження он-лайн курсів з прав людини, зокрема в рамках платформи HELP; проведення дослідження (проекту) з вузької проблематики з подальшою його презентацією тощо), виконання завдань в якості волонтерів в рамках роботи неурядових правозахисних організацій. Робота є індивідуальною та самостійною, а отже співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8.

Формою **підсумкового контролю** знань студентів з дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини»:

Поточний контроль		Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Іспит	
Модуль № 1	Модуль № 2			
max 16	max 16	max 8	max 60	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті (за модуль)	Max 16	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	12	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	8	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	4	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної	Max 8	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння

роботи студента		самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	7	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	6	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	5	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	4	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.

	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право»
виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

